

Fotó: Urbán Ádám

Könyvek a cirkuszi porondon?

A Magyar Cirkuszművészeti Múzeum, Könyvtár és Archívum könyvtárában ez is megtörténhet!

A Nemzeti Cirkuszművészeti Központ könyvgyűjteményének ezredik leltárba vett példányát: Baron de Vaux 1893-ban kiadott, francia nyelvű, Műlovarok és műlovárnők című cirkusztörténeti művét fiatal magyar műlovárnő hozta be a porondra, majd légtornászok helyezték fel a jelképesen kimagasló, hat méter magas könyvszekrény legfelső polcára. 2022. november 10-én a Fővárosi Nagycirkusz első könyvünnepén nemcsak az új cirkuszi könyvtár megalapítását, hanem a Magyar Cirkuszművészeti Múzeum, Könyvtár és Archívum létrehozását is megünnepeltük.

Közgyűjtemény születik

A cirkusz világában rendkívül erős a hagyományokhoz való ragaszkodás. A múlt tiszteletéhez elengedhetetlen annak megismerése, megőrzése és bemutatása, a tudáshoz való hozzáférés biztosítása. Egy nemzeti cirkuszművészeti intézmény magas szintű előadó-művészeti tevékenységéhez, ismeretterjesztési és oktatási-képzési feladatainak elvégzéséhez, valamint a cirkuszkultúra örökségének szakszerű kezeléséhez egyaránt elengedhetetlen olyan tudományos háttér, mely forrásértékű cirkusztörténeti gyűjteményekre és kutatásokra épül. Ezt ismerte fel Fekete Péter, a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ főigazgatója, és kezdeményezte 2019-ben cirkuszművészeti közgyűjteményeink és tudományos kutatóintézetünk létrehozását.

Hazai cirkuszi és közgyűjteményi szakterületen egyaránt hiánypótló fejlesztés eredményeként jött létre és gyarapodik folyamatosan a Magyar Cirkuszművészeti Múzeum, Könyvtár és Archívum, nemzeti cirkuszintézményünk tudományos tára. Múzeumi gyűjteményünkben jelenleg közel 40 000 műtárgy, archívumunkban kb. 62 iratfolyóméter dokumentum, nemzetközi szakkönyvtárunkban pedig kb. 7000

kötet, kb. 10 000 periodikapéldány, 250 zenemű 2000 kottalapja, több száz műsorfüzet, vizsgamunka és audiovizuális kiadvány áll a cirkuszkutatók, artistapalánták és artistaművészek, illetve a cirkuszi témák iránt érdeklődők rendelkezésére.

A cirkuszi szakkönyvtár létrehozásában szakmai módszertani partnerként vett részt az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézete, amely segítséget nyújtott a dokumentációs, és adatbázis-építési tevékenységek, a munkafolyamatok, a gyűjtőkör és a digitalizálás kialakításában. Az együttműködésből 2021-ben tankönyv is született: Útmutató könyvtár-alapításhoz 1. – Esettanulmány a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ könyvtáráról címmel, prof. dr. Kiszl Péter intézetigazgató szerkesztésében.

Intenzív gyarapítás és gyarapodás

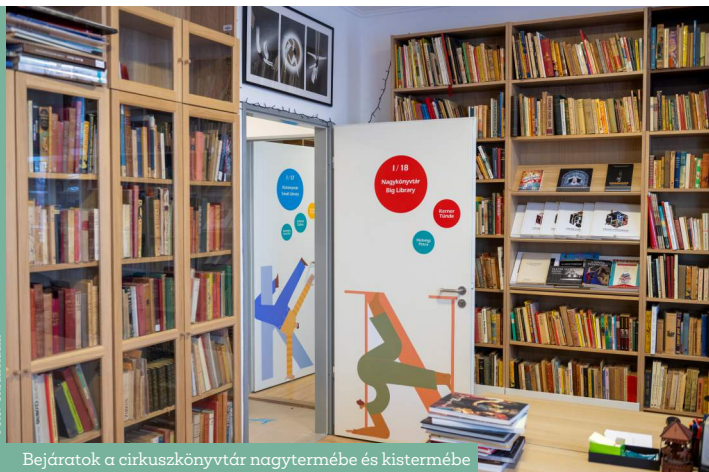
Speciális cirkuszi szakkönyvtári gyűjteményünk fejlesztését – mivel hagyományos hazai csatornákon kevés cirkuszi témájú könyv beszerzése lehetséges – hazai és külföldi kutatással, hagyatékok befogadásával, gyűjtőktől és kiadóktól történt vásárlásokkal, nemzetközi cserékkel és ajándék példányokkal alapoztuk meg és végezzük ma is.

„Speciális cirkuszi szakkönyvtári gyűjteményünk fejlesztését – mivel hagyományos hazai csatornákon kevés cirkuszi témájú könyv beszerzése lehetséges – hazai és külföldi kutatással, hagyatékok befogadásával, gyűjtőktől és kiadóktól történt vásárlásokkal, nemzetközi cserékkel és ajándék példányokkal alapoztuk meg és végezzük ma is”

Első hazai gyűjteménygyarapítóink között tartjuk számon Gervai Imre artistaművésznek, az artista-szakszervezet egykori vezetőjének és Karádi Bélának, a Magyar Cirkusz és Varieté Vállalat (MACIVA) volt művészeti vezetőjének könyvhagyatékát.

A cirkuszkönyvtár archív folyóirat-gyűjteményének rendezése

Bejáratok a cirkuszkönyvtár nagytermébe és kistermébe

Könyvtárunkat magyar artistacsaládok által kiadott önéletrajzok és családtörténetek mellett a Nemzeti Cirkuszművészeti Központ saját kiadványai is gazdagítják. Ezen hazai, illetve magyar nyelvű kötetek a gyűjteményünk kb. 10 százalékát teszik ki.

A cirkusz nemzetközi jellegéből adódóan cirkuszi kiadványokat nemzetközi „porondokon”, azaz cirkuszokban és azok közelében érdemes keresni. Több munkatársunk mellett főként Eötvös Susy artistaművész, külügyi referens érdeme, hogy sikerült könyvtári állományunkat jelentős mennyiségben nemzetközi könyvekkel és folyóiratokkal, köztük értékes könyvritkaságokkal és cirkuszi alpművekkel gyarapítani. Kiemelt támogatónk dr. Alain Frère, Pascal Jacob, Gilles Maignant, Filippo Riminucci, Cor Martens, Davio Casartelli, Antonio Giarola. Jelentős gyarapodást eredményezett két holland cirkuszrajongó, Rob Mulder és Douwe Schulte hagyatékának befogadása. Nemzetközi szakkönyveink száma jelenleg meghaladja a 6000 kötetet, amelyek 25 nyelven olvashatóak.

Speciális gyűjtőkör és gyűjtemény

Cirkuszművészeti könyvtárunk fő gyűjtőkörébe tartoznak a magyar, magyar vonatkozású és nemzetközi, magyarul és idegen nyelven, itthon és külföldön megjelent cirkuszművészeti, cirkusztörténeti, cirkuszi zenekari és cirkuszpedagógiai kiadványok. A mellékgyűjtőkör részei a társművészetek és társtudományok, mint például a tánc- vagy színházművészet, a muzeológia vagy a művészettörténet. Mindezen túl a cirkuszi előadások háttérszakmáihoz, mint például a világítástechnikához, hangosításhoz is gyűjtünk forrásokat és szakirodalmat.

Könyvtári állományunk összetétele tükrözi a cirkusz sajátos világát, egyben alkalmazkodik cirkusztérményünk speciális igényeihez – ezek mentén kialakított cirkuszkönyvtári gyűjteményi egységeink: 1. könyvgyűjtemény, 2. periodikagyűjtemény, 3. műsorfűzet-gyűjtemény, 4. kottagyűjtemény, 5. vizsgamunka-gyűjtemény, 6. tanulmány- és cikkgyűjtemény, 7. médiagyűjtemény, 8. sajtóanyag-gyűjtemény.

Egyedi, más könyvtárban nem fellelhető gyűjteményünk a cirkuszi produkciókat kísérő zeneszámok archív és kortárs kottáit tartalmazza, amelyhez további különlegességgént létrehoztuk a „hangzó kottatárat”: egyes régi cirkuszi kották újracsatolt vagy archív felvételeit, amelyek hallhatóvá teszik egyes kották tartalmát.

Sokszínű cirkuszkönyvtári gyűjteményünkben tudományos monográfiák, ismeretterjesztő művek, életrajzok, családtörténetek, történeti munkák, képzőművészeti és fotóalbumok, gyermek- és ifjúsági kiadványok, szépirodalmi művek egyaránt megtalálhatók.

Nyilvántartás, feldolgozás

A különböző műfajú kiadványok egységes nyilvántartását, feldolgozását, tematikus csoportosítását – integrált múzeumi, könyvtári és levéltári működésünknek megfelelően – közös adatbázisokra építjük. Egyedi igényeinkhez négy nagy adatbázist fejlesztünk, amelyekben az artistaművészeket, a cirkuszi műsorokat, magukat a cirkuszokat és a cirkuszi produkciók típusait: a zsánereket tartjuk számon. Könyvtári alpműveink bibliográfiai leírásait az adatbázisadatokon kívül olyan részletes recenziókkal is kiegészítjük, amelyek nemcsak minden kutató, érdeklő-

dő számára teszik lehetővé, hogy akár a világ egy távoli szegletéből is megismerhessék állományunkat, hanem a tudományos tárban folyó integrált kutatómunkát is nagyban segítik.

Kutatószolgálatunk

Hirtelen felduzzadt könyvtári állományunk feldolgozása és nyilvános digitális közzététele még zajlik, azonban kutatószolgálatunkon keresztül hozzáférhetőek az információk, illetve könyvtárunk székelyén helyben olvasásra és kutatásra nyújtunk lehetőséget.

Könyvtáros munkatársaink: Hidvégi Petra könyvtári asszisztens, Lakner Gábor zenesz, kottatáros, Szabó Tamás adattáros, könyvtárunk vezetője Joó Emese főmuzeológus.

Kutatószolgálatunk és könyvtárunk használta ingyenes és nyitott. Az e-mailben beérkező és a helyben felmerülő kérdéseket könyvtárosaink mellett muzeológus és levéltáros kollégáink is megvizsgálják, így a cirkusz iránt érdeklődők kérdéseikre nemcsak a könyvtári szakirodalom, hanem az intézményünkben hozzáférhető múzeumi és levéltári gyűjtemények alapján is választ kapnak.

Joó Emese – Kerner Tünde

Könyvtárunk és kutatószolgálatunk:

📍 Budapest XVII. ker., Vidor utca 10.

☎ +36-1-322-5643,

✉ library@circus.hu,

Nyitvatartás:
hétfő: 12:00–16:00
kedd: 10:00–14:00